

Dereceleme Ölçekleri, Kontrol Listeleri ve Envanterler

Prof. Dr. Tevhide Kargın

DERECELEME ÖLÇEKLERİ

- Dereceleme ölçekleri bireyi tanıyan yada bireyi gözleyen kişi tarafından doldurulmaktadır. Bu bakımdan okullarda yöneticiler, öğretmenler, danışmanlar ve hatta veliler ve diğer ilgililer, öğrenciler hakkında değerlendirme ölçekleri doldurabilirler.
- Gözlemlerin kayıt edilmesi için kullanılan araçlardandır. Dereceleme ölçekleri bireyin her alandaki özelliğiyle ilgili olarak hazırlanabilir.

Bağımsız davranabilmesi, işbirliği yapabilmesi, liderlik yeteneği, işbirliği yapabilmesi gibi konularda hazırlanabilir.
- Dereceleme ölçekleri bilgi sağlayan kişiden evet ve hayırdan daha fazlasını ister.

Dereceleme Ölçek Çeşitleri:

- Sayısal Ölçekli Dereceleme Ölçeği:
- Derecelendirilmesi istenen özellik genellikle 1 ve 5 arasındaki bir sayı ile derecelendirilir. Örneğin 1 olumsuz, 5 ise olumlu aşırı ucu temsil eder. Gözlemci 1 ve 5 arasında en uygun bulduğu sayıyı seçerek derecelendirmesini yapar. Örneğin sınıfta tartışma davranışı için;
- Hiç katılmaz
- Çok az katılır
- Genellikle katılır
- Çok sık katılır
- Her zaman katılır,

gibi ölçüt benimsenmişse derecelendirmeyi yapan kişi en uygun sayıyı ayrılan boşluğa yazarak tercihini eder. Öğretmenin not sistemi buna örnektir.

Dereceleme Ölçek Çeşitleri:

- Betimsel Ölçekli Dereceleme Ölçeği : Değerlendirilecek özellik için sayı yerine dengeli bir biçimde sıralanmış beşli veya üçlü betimleyici ifadeler yer alır. Örneğin ders çalışma alışkanlığıyla ilgili olarak;
  - Zamanında çalışmaz
  - Yeteri kadar çalışır
  - Aşırı ölçüde çalışır,
- gibi üçlü bir ölçek alınırsa derecelendirilen birey, uygun olan durumun başındaki boşluğa bir işaret koyarak değerlendirmesini yapar.

Dereceleme Ölçek Çeşitleri:

- Karşılaştırmalı Dereceleme Ölçeği:
- Derecelendirilecek özellik normal olarak diğer bireylerde bulunması beklenen miktar veya düzeyle karşılaştırılarak yapılır. Örneğin;

- Daha geri
- Eşit
- Daha ileri,

gibi bir ölçek üzerinde derecelendirilir.

- Bu tür ölçek aynı sınıf yada gruptaki bireyleri belli bir özellik bakımından birbiriyle karşılaştırmada daha yaygın olarak kullanılır. Örneğin; belirli bir dönem için bir sınıftaki öğrencilerin bir ders veya tüm derslerdeki sınıf içi akademik çalışmalarını karşılaştırmalı olarak daha kötü, normal ve daha iyi biçiminde üçlü ölçek

Dereceleme Ölçek Çeşitleri:

- Grafik Ölçekli Dereceleme Ölçeği: Seçilen ifadeler sıra ile eşit aralıklarla bir çizgi üzerine yerleştirilir.
- İşaretleme Listesi Biçimindeki Dereceleme Ölçeği: Bir özellik ile ilgili tüm davranışlar alt alta yazılarak listelenir. İşaretleme yapacak kimse bu davranışlardan sadece bireyde bulunanları işaretler. Bireyde bulunup bulunmadığını açıkça bilmediği veya gözlemediklerini işaretlemez.

Kontrol Listeleri

- Programa dayalı değerlendirme planlanmasında kullanılacak araçlardan biridir. Kaba değerlendirme sonuçları ve öğrenci ile ilgili toplam tüm bilgileri (aile, okul kayıtlarından, gözlemlerden vb.) kaydetmede bu formlardan yararlanır.
- Kontrol Listelerinin Yararları:
  - Öğretmene basitten zora doğru bir sıralama yapılarak programı değerlendirmede yardımcı olur.
  - Çocuğun yetersiz olduğu alanların kısa sürede belirlenmesine olanak vererek, ayrıntılı değerlendirme için veri sağlar.